

Газета Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта

www.gazeta.bsu.by

УНІВЕРСІТЭТ

Пераможца V і XV Нацыянальных конкурсаў друкаваных СМІ «Залатая літара»
ў намінацыях «Найлепшая шматтыражная газета», «Найлепшыя матэрыялы
навуковай, навукова-папулярнай тэматыкі»

14 кастрычніка 2019 года, № 12 (2218)

Фота: Василь КУЗЬМІЧКА

ВЕСТКІ З РЭКТАРАТА

БДУ ПАШЫРЫЦЬ супрацоўніцтва з турэцкімі ВНУ, дзякуючы шэрагу пагадненняў падпісаных у рамках Першага Беларуска-турэцкага між-універсітэцкага форуму.

Мемарандумы пра паразуменне БДУ запратакаліраваў з Універсітэтам Карабюк і Стамбульскім універсітэтам Медэніет. Аднаведныя дакументы падпісалі рэктары **Андрэй Кароль**, **Рэфік Палат** і **Гульфэцін Чэлік**. Прадугледжваюцца акадэмічныя абмены, рэалізацыя сумесных адукацыйных праграм, навукова-даследчых праектаў, а таксама абмен інфармацыяй, навукальнымі матэрыяламі і інш.

Універсітэт Карабюк рэгулярна ўваходзіць у топ найлепшых універсітэтаў Турцыі, а Стамбульскі ўніверсітэт Медэніет вядомы навуковымі даследаваннямі ў галіне вывучэння грамадстваў і цывілізацый.

Акрамя таго, дасягнута дамоўленасць пра супрацоўніцтва паміж БДУ і Стамбульскім універсітэтам. Двухбаковы дакумент пра міжуніверсітэцкае ўзаемадзеянне падпісалі прарэктар па вучэбнай рабоце і інтэрнацыяналізацыі адукацыі БДУ **Канстанцін Казадаеў** і дэкан факультэта палітычных навук турэцкай ВНУ **Айшэгэль Камсуаглы Чытыпытыаглы**. Адназначым, адукацыйная ўстанова Турцыі з'яўляецца найстарэйшым універсітэтам краіны і адной з дзесяці першых ВНУ, заснаваных у Еўропе. Уваходзіць у 5 % найлепшых навуковых устаноў свету.

Пацвярджэннем поспеху беларуска-турэцкага партнёраства стала падпісаная ў гэты дзень праграма развіцця супрацоўніцтва паміж Беларуссю і Турцыяй у сферы вышэйшай адукацыі на 2020–2021 гады. Подпісы паставілі міністр адукацыі Беларусі **Ігар Карпенка** і старшыня Савета па вышэйшай адукацыі Турцыі **Екта Сарач**.

Турэцкіх калегаў пазнаёмілі з навуковымі дасягненнямі, прадстаўленымі айчыннымі ВНУ. Свой досвед прадэманстравалі БДУ, ГрДУ імя Янкі Купалы, БДПУ імя Максіма Танка, БНТУ, БДУІР і БДТУ.

Паводле інфармацыі
прэс-службы БДУ

У прыярытэце ўзаемадзеянне і цесная інтэграцыя

Стратэгічныя мэты развіцця БДУ да 2021 г., а таксама задачы на бягучы навукальны год і вынікі 2018–2019 навукальнага году былі прадстаўлены 16 верасня на пасяджэнні Савета ўніверсітэта.

Яго ўдзельнікамі сталі члены савета, кіраўніцтва факультэтаў і інстытутаў, дырэктары прадпрыемстваў комплексу, начальнікі галоўных упраўленняў і ўпраўленняў, прадстаўнікі грамадскіх арганізацый БДУ.

З асноўным дакладам накіраваў прарэктар БДУ **Андрэй Кароль**. Правядзенне пасяджэння ў Ліцэі БДУ ён назваў невыпадковым. Неўзабаве прыярытэтным стане ўзаемадзеянне і цесная інтэграцыя БДУ і юрыдычных структур комплексу ВНУ па розных напрамках.

Як адзначыў кіраўнік ВНУ, вызначэнне задач на бягучы навукальны год найпрост залежыць ад аб'ёму дасягнутага за справядзачны перыяд. У галіне адукацыйнай дзейнасці ў ліку станоўчых вынікаў названа аптымізацыя спецыяльнасцяў з акцэнтам на развіццё перспектывных кірункаў, узмацненне крэатыўнага кампанента ў змесце адукацыі.

На сёння распрацаваны якасны кантэнт для электроннага навучання, абноўлены фонды ацэначных сродкаў, зменены навукальныя планы для забеспячэння практыкаарыентаванай падрыхтоўкі. Для студэнтаў ствараюцца ўмовы па вывучэнні дадатковых дысцыплін на іншых факультэтах і атрыманні спецыяльных стыпендыяў.

У лік паказальных вынікаў увайшлі адкрыццё сумеснага беларуска-кітайскага інстытута БДУ–ДПУ, паспяховае правядзенне акрэдытацыі і сертыфікацыйнага аўдыту ВНУ. Актыўна рэалізуецца стратэгія лічбавай трансфармацыі БДУ, укаранення электроннага заліковага кніжкі, расклад, журнал куратара, індывідуальны план выкладчыка. Створаны навукальна-

навукова-вытворчыя кластары, чакаецца павелічэнне колькасці «аступененых» выкладчыкаў. Пачаты працэс рэалізацыі інфармацыйнай палітыкі. Распрацаваны пакеты дакументаў па ўкараненні новых англамоўных праграм магістратуры, «дарожная карта» па прасоўванні БДУ ў міжнародных рэйтынгах. Адзначаецца рост экспарту адукацыйных паслуг і прыбыткаў ад аказання дадатковых паслуг структурамі БДУ. Гэта абумоўлівае ў першую чаргу рост зарплат ППС за кошт заробленых БДУ сродкаў. Пры гэтым выконваецца апераджальны рост прадукцыйнасці працы, забяспечваецца прыярытэтнае фінансаванне развіцця матэрыяльна-тэхнічнай базы.

Назіраецца станоўчая дынаміка колькасці ўзнагарод супрацоўнікаў знешніх устаноў і БДУ. Рэктар гэты паказчык найпрост звязвае з дасягнутымі вышэйпералічанымі вынікамі калектыву БДУ.

Для далейшага дасягнення стратэгічных мэт устойлівага развіцця БДУ рэктар агучыў канкрэтныя задачы на найбліжэйшы навукальны год. Яны накіраваны на якасную рэалізацыю замовы на

адукацыю з боку навучэнцаў; выбудаванне кадравай палітыкі з апорай на рэальныя дасягненні ўсіх катэгорый супрацоўнікаў; стварэнне цэласнай сістэмы эфектыўнага ўкаранення вынікаў навуковых даследаванняў; дасягненне мэт выхаваўчай і ідэалагічнай працы; уваходжанне БДУ ў лік 1 % найлепшых універсітэтаў свету і павелічэнне пазабюджэтных прыбыткаў ВНУ.

Таксама рэктар нагадаў пра надыходзячую знакавую для ўсёй краіны дату – 100-гадовы юбілей БДУ. Сёлета запланавана распрацаваць нарматыўна-прававы акт «Пра святкаванне 100-годдзя заснавання БДУ», зацвердзіць структуру ўніверсітэцкага арганізацыйнага камітэта і план падрыхтоўкі юбілейных мерапрыемстваў.

Для дасягнення дадзеных задач былі прызначаны адказныя за іх выкананне і агучаны тэрміны рэалізацыі.

З поўным прэзентацыйным матэрыялам даклада рэктара БДУ Андрэя Кароля можна азнаёміцца ва ўнутранай сетцы БДУ intranet.bsu.

Алена МАРЦУЛЕВІЧ

Выкананне стратэгічных задач БДУ, агучаных рэктарам, ускладзена на прарэктараў, якія курыруюць асноўныя кірункі дзейнасці ўніверсітэта. Яны пракаментавалі некаторыя аспекты выніковага даклада.

Эфектыўнасці адукацыі магчыма дасягнуць толькі з максімальнай аддачай

Алег ІВАШКЕВІЧ,
першы прарэктар БДУ

– БДУ набліжаецца да свайго 100-годдзя, што прадпрымае кіраўніцтва ўніверсітэта ў рамках падрыхтоўкі да святкавання юбілею альма-матар?

– Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт пачаў актыўную падрыхтоўку да святкавання 100-гадовага юбілею. Для краіны ў цэлым гэта не проста свята ўстановы адукацыі, а падзея дзяржаўнага маштабу. Распрацоўваецца нарматыўна-прававы акт аб святкаванні 100-годдзя БДУ, які будзе рэгуляваць фарміраванне і дзейнасць арганізацыйнага камітэта па святкаванні на рэспубліканскім узроўні, працэс падрыхтоўкі і рэалізацыю плана мерапрыемстваў, прысвечаных юбілейнай даце, у тым ліку фінансавы складнік, і вызначыць статус свята. Святкаванне 100-годдзя БДУ накіравана як прапанова для ўключэння ў Спіс памятных дат на 2020–2021 гг. пад эгідай ЮНЕСКА.

Створаны працоўны аргкамітэт па святкаванні юбілею, распрацавана канцэпцыя падрыхтоўкі і правядзення ўрачыстых мерапрыемстваў падраздзяленнямі ўніверсітэта, фарміруюцца прапановы ў план святкавання 100-годдзя БДУ. Разглядаюцца пытанні, звязаныя з прадстаўленнем выкладчыкаў і супрацоўнікаў БДУ да дзяржаўных узнагарод, запрашэннем дэлегацый замежных ВНУ, і многае іншае. Працэс падрыхтоўкі ўвайшоў у актыўную фазу.

– **Адзін са стратэгічных напрамкаў дзейнасці БДУ – стварэнне кластараў. Колькі такіх аб'яднанняў ужо існуюць ва ўніверсітэце і як гэтая сістэма будзе развівацца далей?**

– У адпаведнасці з Палажэннем аб парадку стварэння і функцыянавання вучэбна-навукова-вытворчых кластараў з удзелам падраздзяленняў БДУ дзейнічаюць 5 такіх падраздзяленняў:

– Інавацыйны медыйны кластар (удзельнікі: Міністэрства адукацыі Беларусі, БДУ (факультэт журналістыкі), РВУ «Выдавецкі дом „Звязда“», ГА «Беларускі саюз журналістаў»);

– Інавацыйны медыйны кластар рэгіянальнай інфармацыйнай прасторы Мінскай вобласці (удзельнікі: Мінскі аблвыканкам, БДУ, МАУП «Рэдакцыя газеты „Мінская праўда“»);

– Вучэбна-навукова-даследчы кластар «Грамадская думка» («УНІК ОМ» БДУ) (удзельнікі: БДУ (факультэт філасофіі і сацыяльных навук), ЦСПД БДУ, СНДЛ «Соцыум»);

– Біятэхналагічны кластар БДУ (удзельнікі: біятэхналагічны факультэт БДУ, УП «Шчымысліца» БДУ);

– Хімічны кластар БДУ (удзельнікі: Навукова-даследчы інстытут фізіка-хімічных праблем, хімічны факультэт БДУ, ВВВРУП «Унітэхпрам БДУ» са статусам навукова-тэхналагічнага парка, УП «Унікаштмет БДУ»).

Кластары гуманітарнай скіраванасці сфарміраваныя адносна нядаўна, і цяпер ідзе працэс напавнення іх дзейнасці канкрэтнымі праектамі. Што тычыцца хімічнага і біятэхналагічнага кластараў, то яны даволі дынамічна развіваюцца, паколькі вядучыя прадпрыемствы хімічнага кластара ствараліся пры непасрэдным удзеле хімікаў БДУ і асноўнай мэтай ставілася арганізацыя вытворчасці навукаёмістых і высокатэхналагічных прадуктаў па тэхналогіях, распрацаваных на хімфаку і ў НДІ фізіка-хімічных праблем. У рамках біятэхналагічнага кластара будзе рэалізоўвацца шэраг праектаў з удзелам прадпрыемства «Шчымысліца» і кафедраў генетыкі раслін і біяхіміі біятэхналагічнага факультэта. Немалаважную ролю ў развіцці дзейнасці кластараў павінен сыграць і той факт, што нядаўна прадпрыемства «Унітэхпрам БДУ» атрымала статус навукова-тэхналагічнага парка.

Вольга ЧУПРЫС,
прарэктар па вучэбнай рабоце і адукацыйных інавацыях

– **У якіх адукацыйных магчымасцях Вы бачыце вялікі патэнцыял?**

– Можна пазначыць два ўзаемазвязаныя кірункі на найбліжэйшую перспектыву: далейшая рэалізацыя канцэпцый крэатыўнай адукацыі ў БДУ і практыка-арыентаванага адукацыйнага асяроддзя.

Крэатыўная сістэма адукацыі, якая ствараецца ў БДУ, дае магчымасць кожнаму ўдзельніку адукацыйнага працэсу – як студэнту, так і выкладчыку – не толькі развіць свой творчы патэнцыял, але і сфарміраваць запатрабаванне ў далейшым самапазнання і творчай самарэалізацыі.

Важнай часткай сістэмы крэатыўнай адукацыі выступае павышэнне кваліфікацыі педагога. Распрацоўкі ўдзельнікаў аргдзейнаснага курса «Методыка навучання праз адкрыццё: як навучаць усіх па-рознаму, але аднолькава» ўвасабляюцца як у выкладанні, практычным навучанні студэнтаў, так і ў распаўсюджванні педагогічнага вопыту праз публікацыі на міжуніверсітэцкім адукацыйным партале «Метадалогія, змест, практыка крэатыўнай адукацыі», а таксама ў падрыхтоўцы навуковых выданняў.

Крэатыўная адукацыя патрабуе сістэмнага падыходу. На найбліжэйшы год сфармулявана задача па комплексным забеспячэнні навукальнай дысцыпліны з ярка выяўленым крэатыўным кампанентам, якое будзе ўключаць распрацоўку навуковых выданняў (падручнік, дапаможнікі, практыкум), банк практыка-арыентаваных заданняў (адкрытыя, творчыя заданні, кейсы, сітуацыі для аналізу і г. д.), фонд ацэначных сродкаў, а таксама стварэнне відэакантэнт (відэалекцыі, відэаскрайбінг і г. д.).

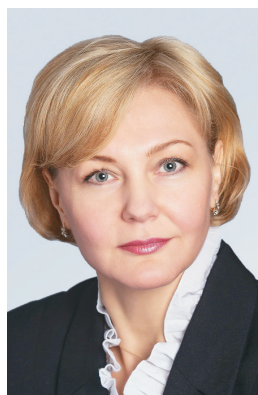
У крэатыўнай адукацыі выкарыстоўваюцца сучасныя інфармацыйныя-камунікатыўныя тэхналогіі: у БДУ ў рамках адукацыйнага партала навукальнае працэс грунтуецца на пабудове інтэрнэт-адукацыі крэатыўнага тыпу з акцэнтам на змену галоўным чынам зместу адукацыі, тэхналогій навучання, арыентаваных на развіццё інтэлектуальнага і творчага патэнцыялу. І гэта не проста атрыманне і выкананне заданняў навучэнцамі ў дыстанцыйным рэжыме – стварэнне ўласнага адукацыйнага прадукту з'яўляецца сутнасцю выканання такога задання. Цяпер каля 550 дысцыплін суправаджаюцца магчымасцямі адукацыйнага партала.

Пашырэнне змястоўных магчымасцяў практыка-арыентаванай адукацыі з'яўляецца яшчэ адной задачай на кароткатэрміновую перспектыву. Для больш якаснай рэалізацыі ланцужка «абітурыент – студэнт – выпускнік» у БДУ створаны цэнтр кар'еры, сёлета яго ўзначаліў Артур Кандраценка, які даўно зарэкамендаваў сябе як актыўны грамадскі дзеяч, старшыня студэнцкай асамблеі ўніверсітэта. Распрацоўваецца інстытут т'ютараў для 1 курса, які створыць умовы для самарэалізацыі студэнтаў падчас навучання і навуковай творчасці. Акрамя таго, плануецца сумесна з замоўцамі кадраў стварыць каардынацыйны савет.

Ключавую ролю іграе распрацоўка праграм дадатковай адукацыі для студэнтаў (на платнай аснове), якія дазваляюць забяспечыць іх зацікаўленасць у прафесійным развіцці ў напрамках, сумежных з асноўнай спецыяльнасцю. З пачатку семестра зацікаўленыя студэнты ўніверсітэта атрымалі магчымасць вывучаць дысцыпліны на іншых факультэтах. Па выніках будучы выдавацца даведкі пра вывучаныя дысцыпліны ці дадзена дысцыпліна будзе занесена ў дадатак да дыплама.

На наступны год мы паставілі задачу працягнуць абнаўленне навукальнага планаў у частцы перагляду навуковых дысцыплін практыка-арыентаванай скіраванасці, істотнае пашырэнне практыкі напісання дыпломных прац і магістарскіх дысертацый на замову прадпрыемстваў і арганізацый.

Нельга не сказаць пра магчымасці адукацыйных кластараў, стартапаў у карысных інструментаў у стварэнні інавацыйнага адукацыйнага і прадпрямальніцкага асяроддзя.

Васіль САФОНАЎ,
прарэктар па навуковай рабоце

– **У БДУ рэалізуецца комплекс захадаў па стымуляванні навуковай актыўнасці супрацоўнікаў і студэнтаў, як зрабіць гэту сістэму яшчэ больш эфектыўнай? Якім чынам можна павысіць колькасць абарон дысертацый ва ўсталяваны тэрмін навучання?**

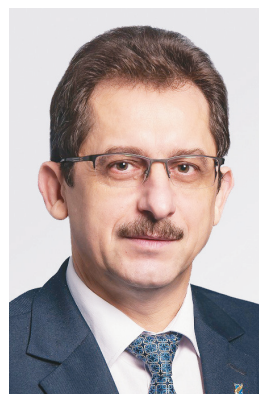
– Як паказвае практыка, ва ўсталяваны тэрмін навучання галоўным чынам абараняюцца аспіранты, якія маюць пэўны навуковы зачына да паступлення ў аспірантуру і працуюць з кіраўніком, што прадстаўляюць навуковую школу БДУ, якая эфектыўна функцыюе.

Таму развіццё і ўдасканаленне НДРС з акцэнтам на прафарыентацыю ў аспірантуру, падтрымка эфектыўнай працы навуковых кіраўнікоў студэнтаў і аспірантаў, а таксама кантроль працы аспіранта і ўсялякае спрыянне рашэнню праблем, якія ўзнікаюць, як з боку факультэта, так і з боку БДУ, з'яўляюцца асновай далейшага павышэння эфектыўнасці сістэмы падрыхтоўкі навуковых работнікаў вышэйшай кваліфікацыі.

Універсітэт увесь час удасканальвае сістэму стымулявання і матывацыі навуковых кіраўнікоў студэнтаў, аспірантаў, якія эфектыўна працуюць: рэйтынговая сістэма ПВС, надбаўкі да заробтнай платы, прэміяванне і г. д. Мы былі сярод тых, хто неаднаразова інфармаваў органы дзяржкіравання пра неабходнасць павышэння заробтнай платы навуковым кіраўнікам аспірантаў. У наш час аплата працы навуковых кіраўнікоў аспірантаў павышана ў два разы.

Сярод упершыню рэалізаваных сёлета механізмаў, якія дазваляюць работнікам і навучэнцам пераадолюваць цяжкасці пры напісанні дысертацыі, адзначым гранты рэктара. Сёлета вылучана чатыры гранты, у далейшым гэты механізм будзе развівацца і ўдасканальвацца. Гэта дазволіць аказаць маладым навукоўцам мэтавую падтрымку пры завяршэнні падрыхтоўкі дысертацыі: удзел у навуковых мерапрыемствах, закупка неабходных рэактываў, падрыхтоўка і выданне неабходных публікацый і г. д.

Аднак, мабыць, самым галоўным для выканання стратэгічных мэт БДУ ў галіне кадравага забеспячэння з'яўляецца стварэнне спрыяльных умоў для навуковай і інавацыйнай дзейнасці работнікаў нашага ўніверсітэта. Тут можна адзначыць умацаванне матэрыяльнай базы навуковых даследаванняў; развіццё інавацыйнай інфраструктуры ўніверсітэта: арганізацыю дзейнасці тэхнапарка і стартап-цэнтра, фарміраванне навукова-інавацыйнага кластараў, стварэнне галіновых НДЛ; стымуляванне публікацый работнікаў БДУ ў высокарэзультывавых часопісах і шматлікае іншае.

**Міхаіл
ЧАРАПЕННІКАЎ,
прарэктар
па эканоміцы
і матэрыяльна-
тэхнічным развіцці**

– За апошні год істотна выраслі пазабюджэтыя прыбыткі БДУ. Куды перанакіроўваюцца гэтыя сродкі?

– Два асноўныя кірункі ў прынцыпе ляжаць на паверхні: гэта развіццё матэрыяльна-тэхнічнай базы ўніверсітэта і рост зарплат супрацоўнікаў. За 2018 г. і 9 месяцаў 2019 г. мы ў разы павялічылі фінансаванне рамонтаў (як капітальных, так і бягучых), і, спадзяюся, гэта ўжо прыкметна (хоць разумею, што мы ў самым пачатку шляху), амаль у паўтара раза павышаны сродкі на інфарматызацыю ўніверсітэта. Нашы ўкладанні ўласных сродкаў убачылі і ацанілі звонку, у выніку ўзрасла фінансавая падтрымка ўніверсітэта дзяржавай: бюджэтнае фінансаванне развіцця матэрыяльнай базы 2019 года пераўзыходзіць разам узятых 2014–2017 гады.

Вырасла і зарплата супрацоўнікаў (за першую палову 2019 года на 12,6 %), прычым далёка не толькі за кошт «пасіўнага» павышэння стаўкі першага разраду, але і за кошт заробленых універсітэтам сродкаў (з агульнага павышэння на 12,6 % амаль тры чвэрці – унёсак уласных сродкаў БДУ). Пры гэтым хутчэй за ўсё расце зарплата ПВС (на 16,7 %) і навуковых супрацоўнікаў (15,2 %). Хачу пры гэтым адзначыць, што адбылося не беспадстаўнае павышэнне заробатнай платы, а дыферэнцыяванае (з улікам канкрэтных дасягненняў і вынікаў кожнага работніка). Яшчэ адзін важны момант: рост прадукцыйнасці працы і прыбыткаў больш інтэнсіўны, чым рост заробатнай платы, г. зн. мы не «праядаем» заробленае, а інвестуем у развіццё ўніверсітэта.

– Як можна дамагчыся росту тэмпаў прадукцыйнасці працы ва ўмовах універсітэта?

– На самай справе, не так складана, як здаецца: агульная колькасць супрацоўнікаў ва ўніверсітэце практычна нязменная, зарабілі мы больш – вось і рост прадукцыйнасці працы. Мы істотна прыраслі экспертам (+8,7 %) і дадатковымі адукацыйнымі паслугамі (+40,9 %), такія праграмы з’явіліся ў 2018–2019 гг. практычна на ўсіх факультэтах.

**Канстанцін
КАЗАДАЕЎ,
прарэктар
па вучэбнай рабоце
і інтэрнацыяналізацыі адукацыі**

– Перад БДУ стаіць амбіцыйная мэта – уваходжанне ў кагорту найлепшых універсітэтаў свету. Наколькі мы да яе наблізіліся за апошні год і ў чым сутнасць «дарожнай карты» па ўздыманні БДУ ў рэйтынгах?

– Універсітэт паставіў сабе стратэгічную мэту – патрапіць у лік найлепшых 300 устаноў вышэйшай адукацыі ў свеце. На бягучы момант сярод глабальных рэйтынгаў мы найбольш блізкія да сваёй мэты ў брытанскім рэйтынгі QS – 351 месца. У іншых вядучых рэйтынгах устойліва ўваходзім у 2–4 % найлепшых ВНУ.

Для прасоўвання свайго брэнда БДУ актыўна ўдзельнічае ў міжнародным дыялогу з замежнымі арганізацыямі, падпісвае з імі дамовы аб супрацоўніцтве, бярэ ўдзел у замежных навуковых і адукацыйных выставах, рэалізуе міжнародныя адукацыйныя і навуковыя праекты і падае заяўкі на ініцыяванне новых. У апошні час ужо штодзённай з’явай стала наведванне нашай ВНУ першымі асобамі сістэм адукацыі замежных дзяржаў і рэктарамі ўніверсітэтаў з сусветным імем.

Шматгадовыя намаганні па фарміраванні актыўнай пазіцыі БДУ на міжнароднай арэне пачынаюць прыносіць адчувальныя плёны. Так, набор замежных студэнтаў сёлета б’е ўсе рэкорды – мы выйшлі на той узровень,

**Іван ЯНУШЭВІЧ,
прарэктар па выхаваўчай
работе і сацыяльных пытаннях**

– Якімі, на Ваш погляд, павінны быць асноўныя маякі для выхаваўчай і ідэалагічнай работы ў нашым універсітэце? Ці могуць пастаўленыя задачы мець колькасны вымяральнік?

– Неабходна ўсё-такі адрозніваць «маякі» як нешта пастаяннае, характэрнае для ВНУ, сістэмы вышэйшай адукацыі і, напрыклад, стратэгічныя мэты і механізмы іх дасягнення ў канкрэтных перыяд. «Шчырасць. Справядлівасць. Адданасць. Цярпенне. Упэўненасць. Высакароднасць. Гуманізм. Разважлівасць» – на мой погляд, карпарацыя першага ўніверсітэта краіны павінна стаяць на падобных пазіцыях. Спрадвечныя каштоўнасці беларускага народа з’яўляюцца вызначальнымі, нягледзячы на наяўнасць сацыяльных сетак і гаджэтаў. Новыя тэхналагічныя магчымасці не могуць стаць нагодай для разбурэння традыцый і збораў правіл. Аляма-матар гарантуе поспех у будучыні толькі пры ўмове, што сам навуцэнец на гэта накіраваны. Эфектыўнасць адукацыі немагчыма без максімальнай аддачы. Пospех – заклад працавітых. Чалавек вучыцца ў БДУ не для БДУ, а для жыцця. Свайго жыцця, жыцця грамадства. Універсітэцкая адукацыя дае разуменне, што ты павінен у далейшым весці за сабой іншых і ў навуковай, і ў адукацыйнай сферы. Выпускнік БДУ мае на гэта права. БДУ – гэта службы прыкладам для ўсіх. БДУ – гэта быццё першапраходцам. Неабходна ўсведамляць, што ад сённяшняга студэнта будзе залежаць, якім будзе заўтра. Вядома ж, усіх нас павінна на нашым вельмі цяжкім шляху аб’ядноўваць любоў да сваёй аляма-матар, да сваёй радзімы.

І што да тактычных задач: гэта ў першую чаргу фарміраванне аптымальнай сістэмы кіравання ІВР ва ўніверсітэце. Вызначэнне зон адказнасці структурных падраздзяленняў, кожнага работніка. Авалоданне работнікамі ведамі ў галіне арганізацыі выхаваўчай работы ва ўніверсітэце.

Хацелася б, каб быў адзін колькасны паказчык – колькасць добрых спраў, праектаў, акцый... ІВР мае, безумоўна, сваю спецыфіку, вельмі многае немагчыма адлюстраваць у лічбавых паказчыках, і дзесьці гэта наогул можа прыводзіць да фармалізацыі і пагоршыць ККД. Але і без лічбаў нельга. Напрыклад, колькасць правапарушэнняў. Колькасць удзельнікаў мерапрыемстваў. Можна ўкласці шмат сіл і сродкаў, а эфект будзе нязначны, бо прыйшло мала ўдзельнікаў, усе старанні арганізатараў прынясуць карысць фактычна толькі ім самім. І колькасць членаў у арганізацыі, на мой погляд, важная, пры аналізе дзейнасці робім упор на агульную ацэнку, карысць для грамадства. Усё ж, і справу трэба рабіць і рост шэрагаў убаку не пакідаць.

калі наш аўтарытэт пачынае працаваць на нас. Паказальны прыклад Туркменістана, міністэрства адукацыі якога сёлета вызначыла пералік замежных універсітэтаў з першай рэйтынгавай тысячы, дыпламы якіх будуць прызнавацца ў іх краіне, і БДУ (адзіны з Беларусі) увайшоў у гэты спіс. Атрымалася значна павялічыць колькасць замежных студэнтаў і па іншых кірунках,

пры гэтым найбольш важна, што ўдаецца прыцягваць замежных студэнтаў на тыя факультэты, дзе ў апошні час іх прысутнасць была нязначнай.

Дасягнутымі поспехамі можна ганарыцца, аднак не варта ўспрымаць высокую рэйтынгавую пазіцыю БДУ як непарушную дадзенасць – канкурэнцыя сярод вядучых сусветных універсітэтаў ідзе вельмі жорсткая, з прыцягненнем усіх наяўных рэсурсаў, і, калі параўноўваць, напрыклад, дзяржаўнае фінансаванне, наш універсітэт не заўсёды знаходзіцца ў выйгрышнай пазіцыі. Тым не менш задача па ўмацаванні пазіцыі ў вядучых рэйтынгах пад сілу ўніверсітэту, хоць і патрабуе суладнай і напружанай працы ўсяго калектыву. Для каардынацыі дзеянняў распрацавана спецыяльная «дарожная карта» па ўздыманні ў міжнародных рэйтынгах – план мерапрыемстваў, з дапамогай якіх плануецца палепшыць нашы паказчыкі па асобных крытэрыях. У кожным з рэйтынгаў выкарыстоўваюцца свае ўнікальныя метадыкі, крытэрыі і вагавыя каэфіцыенты, але ў цэлым напрамкі, па якіх варта працаваць, для розных рэйтынгаў падобныя.

Для ўмацавання пазіцыі ў міжнародных рэйтынгах нам трэба:

– павышаць міжнародную вядомасць брэнда БДУ (значная частка рэйтынгавых ацэнак фарміруецца па выніках апытанняў акадэмічных работнікаў і прадстаўнікоў буйных кампаній з усяго свету),

– нарошчваць колькасць замежных студэнтаў і выкладчыкаў (што патрабуе развіцця сістэмы экспертаарыентаваных паслуг),

– павялічваць колькасць цытаванняў навуковых публікацый аўтараў з БДУ ў базах дадзеных Scopus і Web of Science.

Калі па першых двух напрамках справа ідзе нядрэнна, то ў трэцім існуе значны нерэалізаваны патэнцыял. У шматлікіх ВНУ, з якімі непасрэдна канкуруе БДУ, выкладчыкам выстаўляецца патрабаванне пра мінімум 1 публікацыю ў міжнародным рэцэнзаваным часопісе ў год, і гэта строга кантралюецца. На жаль, БДУ пакуль яшчэ не дасягнуў такіх лічбаў, таму ў рэйтынгах, дзе навукаметрычныя крытэрыі пераважаюць, мы знаходзімся не на самых высокіх пазіцыях.

Распрацавана сістэма стымулявання выкладчыкаў для нарошчвання колькасці публікацый у Scopus. Універсітэт падае сваім навукоўцам вольны доступ да паўнатэкставых і рэфератыўных баз дадзеных, у якіх можна знайсці актуальную навуковую інфармацыю. Абнаўляецца эксперыментальнае абсталяванне. Штомесяц праводзяцца навукальныя семінары для выкладчыкаў і маладых навукоўцаў. Варта згадаць сайт **science.bsu.by**, дзе размешчаны матэрыялы навукальных семінараў па гэтай тэматыцы, інструкцыі, а таксама карысная інфармацыя для аўтараў.

Падрыхтаваў Сяргей ШАФАЛОВІЧ

НАШЫ ЮБІЛЯРЫ

04 кастрычніка Яскевіч Аркадзь Уладзіміравіч, дацэнт кафедры філасофіі і метадалогіі навукі

05 кастрычніка Барздоў Георгій Мікалаевіч, прафесар кафедры тэарэтычнай фізікі і астрафізікі

09 кастрычніка Рудэнка Наталля Іванаўна, дацэнт кафедры мовазнаўства і краіназнаўства Усходу

12 кастрычніка Ксенда Вольга Рыгораўна, дацэнт кафедры псіхалогіі

13 кастрычніка Мянькоўскі Вячаслаў Іванавіч, прафесар кафедры гісторыі Расіі

14 кастрычніка Латышава Вікторыя Аляксандраўна, дацэнт кафедры крыніцазнаўства

15 кастрычніка Доўнар Таіса Іванаўна, прафесар кафедры тэорыі і гісторыі дзяржавы і права

16 кастрычніка Мартон Марына Уладзіміраўна, дацэнт кафедры агульнай матэматыкі і інфарматыкі

17 кастрычніка Карповіч Ігар Аляксандравіч, дацэнт кафедры фізікі паўправаднікоў і нанаэлектронікі

17 кастрычніка Хмяльніцкі Мікалай Мікалаевіч, загадчык кафедры кітайскай філалогіі

18 кастрычніка Мычко Дзмітрый Іванавіч, дацэнт кафедры неарганічнай хіміі

20 кастрычніка Новікаў Уладзімір Цімафеевіч, дацэнт кафедры філасофіі і метадалогіі навукі

20 кастрычніка Палупанав Алена Рыгораўна, дацэнт кафедры англійскай мовы гуманітарных спецыяльнасцяў

АБ’ЯВЫ

**БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ ЎНІВЕРСІТЭТ
АБ’ЯЎЛЯЕ КОНКУРС НА ЗАМЯШЧЭННЕ ПАСАД:**

ЗАГАДЧЫКАЎ КАФЕДРАЎ: міжнароднага турызму; рускай мовы; аналітычнай хіміі; высокамалекулярных злучэнняў;

ПРАФЕСАРАЎ КАФЕДРАЎ: гісторыі беларускай літаратуры, англійскага мовазнаўства; рускай літаратуры; міжнародных адносін; высокамалекулярных злучэнняў;

ДАЦЭНТАЎ КАФЕДРАЎ: рускай мовы; неарганічнай хіміі; радыяцыйнай хіміі і хіміка-фармацэўтычных тэхналогій; электрахіміі; грамадзянскага працэсу і працоўнага права; крывінальнага права; грамадзянскага права; батанікі; геаграфічнай экалогіі; міжнароднай журналістыкі; літаратурна-мастацкай крытыкі; перыядычнага друку і вэб-журналістыкі; функцыянальнага аналізу і аналітычнай эканомікі; геаметрыі, тапалогіі і метадыкі выкладання матэматыкі; вэб-тэхналогій і камп’ютарнага мадэлявання; вылічальнай матэматыкі; матэматычнага мадэлявання і аналізу дадзеных; энэргафізікі; агульнай фізікі; міжнароднай палітычнай эканомікі; аналітычнай эканомікі і эканаметрыкі;

СТАРШЫХ ВЫКЛАДЧЫКАЎ КАФЕДРАЎ: англійскага мовазнаўства; англійскай мовы прыродазнаўчых факультэтаў; германскіх моў; англійскай мовы эканамічных спецыяльнасцяў; інаватыкі і прадпрымальніцкай дзейнасці; карпарацыйных фінансаў; грамадзянскага працэсу і працоўнага права; фінансаванага права і прававога рэгулявання гаспадарчай дзейнасці; фізікі і аэракасімічных тэхналогій; радыёфізікі і лічбавых медыятэхналогій; інфарматыкі і камп’ютарных сістэм; перыядычнага друку і вэб-журналістыкі; медыялогіі; літаратурна-мастацкай крытыкі; вышэйшай матэматыкі і матэматычнай фізікі; інфармацыйных сістэм кіравання; шматпрацэсарных сістэм і сетак; лічбавай эканомікі;

ВЫКЛАДЧЫКА КАФЕДРЫ інаватыкі і прадпрымальніцкай дзейнасці.

Тэрмін конкурсу – адзін месяц з дня апублікавання аб’явы.
Адрас: 220030, г. Мінск, вул. Бабруйская, 5а, упраўленне кадраў, тэл. 209-54-36.

**НДІ ПРЫКЛАДНЫХ ПРАБЛЕМ МАТЭМАТЫКІ І
ІНФАРМАТЫКІ БДУ**

АБ’ЯЎЛЯЕ КОНКУРС НА ЗАМЯШЧЭННЕ ПАСАДЫ

СТАРШАГА НАВУКОВАГА СУПРАЦОЎНІКА навукова-даследчай лабараторыі матэматычных метадаў абароны інфармацыі.

Тэрмін конкурсу – адзін месяц з дня апублікавання аб’явы.
Адрас: 220030, г. Мінск, пр. Незалежнасці, 4, п. 802,
НДІ прыкладных праблем матэматыкі і інфарматыкі, тэл. 209-51-04.

БДУ ў СМІ БЕЛАРУСІ

БДУ ўвайшоў у прэстыжны сусветны рэйтынг Times Higher Education (THE) – БелТА, sputnik.by, zviazda.by, «Мінск-Навіны», interfax.by, aif.by, ej.by, news.21.by (12.09), Беларусь-24 (13.09).

Удзел БДУ ў Кітайскім міжнародным прамысловым кірмашы (CIIF) – sb.by, БелТА, edu.gov.by (16.09), СТБ, news.21.by, adukar.by (17.09), АНТ (20.09).

Пра ўкараненне ў БДУ ўнікальнага шматфункцыянальнага інтэлектуальнага пасведчання супрацоўніка – zviazda.by, БелТА (17.09).

Пра фэст актыўнага ладу жыцця БДУ BSU FEST–2019 – zviazda.by (19.09), «Мінск-навіны» (20.09), «Настаўніцкая газета» (24.09).

Пра адкрыццё ў БДУ школы юных журналістаў і блогераў – zviazda.by, sb.by (17.09), АНТ (18.09).

Пра адкрыццё школы юных эканамістаў у БДУ – zviazda.by, БелТА, yandex.by (24.09).

Інтэрв’ю з намеснікам дэкана ФПМІ БДУ Барысам Задворным пра падрыхтоўку школьнікаў да міжнародных алімпіяд – БелТА (24.09).

Паводле інфармацыі прэс-службы БДУ

Дэкан ФФСН Вадзім Гігін

Факультэт навук пра грамадства і чалавечы

Самаму неардынарнаму факультэту БДУ – філасофіі і сацыяльных навук – 30! З нагоды юбілею мы даведаліся ў дэкана ФФСН **Вадзіма ГІГІНА**, як сёння жыве вялікая факультэцкая сям'я, якая арганічна склалася з трох класічных спецыяльнасцяў: філасофіі, сацыялогіі, псіхалогіі, а таксама даволі новых – сацыяльнай камунікацыі і сацыяльнай працы, і як іх поліфанічнасць становіцца моцным бокам, напрыклад, у міждысцыплінарных даследаваннях.

– **Вадзім Францавіч, факультэту спаўняецца 30 гадоў, але наўрад ці яго можна ахарактарызаваць як малады...**

– Ну, чаму ж?! Па настроі – малады. А калі браць гісторыю, то яна сапраўды багатая, бо сацыяльна-гуманітарная, у тым ліку філасофская, псіхалагічная, сацыялагічная, падрыхтоўка ў БДУ вядзецца з першых дзён стварэння. Сярод заснавальнікаў нашага ўніверсітэта былі філосафы і сацыёлагі (прафесары Іваноўскі, Кацэнбоген і Вольфсан),

ужо ў 1921 годзе яны распачалі падрыхтоўку першых студэнтаў на факультэце грамадскіх навук, а ў 1922 г. былі выдадзены першыя навуковыя дапаможнікі па тых дысцыплінах, якія мы выкладаем цяпер на ФФСН. Цікава, што тады нават прадпрымаліся спробы правядзення прыкладных сацыялагічных даследаванняў, што было абсалютнай навацыяй для Савецкага Саюза. Вядома, далейшая гісторыя сацыяльна-гуманітарных дысцыплін, навук пра грамадства і чалавека, развівалася нелінейна, аддзяленне філасофіі то зачынялі, то адчынялі. А да сацыялогіі звярнуліся толькі ў другой палове 60-х гадоў, калі ў 1967 г. у БДУ стварылі прыкладную навукова-даследчую лабараторыю сацыялагічных даследаванняў. Аддзяленне логікі, псіхалогіі і педагогікі доўгі час працавала на базе філалагічнага факультэта. І толькі 26 чэрвеня 1989 г. савет універсітэта прымае рашэнне пра адкрыццё новага філасофска-эканамічнага факультэта, дзе пачалі працаваць тры аддзяленні: філасофіі, сацыялогіі і палітэканоміі. У сакавіку 1999 г. ФЭФ быў ператвораны ў два факультэты: эканамічны і філасофіі і сацыяльных навук. У нашага факультэта бурлівая гісторыя, якая з'яўляецца адлюстраваннем часу.

– **ФФСН – унікальны факультэт па наборы спецыяльнасцяў: філасофія, сацыялогія, псіхалогія, сацыяльная камунікацыя і сацыяльная праца. Як яны ўжываюцца разам?**

– Я б назваў наш факультэт садружнасцю навук. Безумоўна, паміж спецыяльнасцямі ёсць канкурэнцыя, але па характары яна такая ж, як паміж факультэтамі адной універсітэцкай сям'і. Філосафы, псіхологі, сацыёлагі, камунікатары, сацыяльныя работнікі – усе яны ўсведамляюць сваё дачыненне да адзінага факультэта. Вядома, жартам яны могуць падкрэсліць сваё адрозненні, асабліва за гэтым цікава назіраць падчас такіх факультэцкіх мерапрыемстваў, як Дзень першакурсніка ці «Міс і містар ФФСН». Аднак гэта заўсёды атрымліваецца па-добраму, што гаворыць пра здаровую атмасферу на факультэце.

– **Студэнты актыўна ўдзельнічаюць у жыцці факультэта?**

– Мы імкнемся ўключаць студэнтаў не толькі ў арганізацыю вольнага ад вучобы і навукі часу, але і кіраванне навуковым працэсам, даследчай працай. На кожным савеце факультэта мы пытаем іх меркаванне, хочам, каб яны ўдзельнічалі ў абмеркаванні важных для факультэта пытанняў. Мы нават уключаем студэнтаў у падліковыя камісіі пры галасаванні, калі выбіраем дацэнтаў і прафесараў. Студэнт павінен раўнапраўна кіраваць тым, што адбываецца ў аўдыторыі, але рабіць гэта адказна, каб свабода не стала вольніцай – у гэтым задача выхавальнай работы. У нас атрымліваецца не ўсё, але мы працуем над тым, каб наш студэнт стаў паўнаважным партнёрам у арганізацыі

навукальнага і навукова-даследчага працэсу.

– **Нядаўна на ФФСН стварылі навукальна-навукова-даследчы кластар «Грамадская думка». Можна сказаць, што гэта крок наперад у развіцці навуковага жыцця факультэта?**

– Ствараючы кластар, мы пайшлі на эксперымент. Спадзяёмся, што гэта дазволіць больш эфектыўна рэалізоўваць патэнцыял БДУ ў сучасных сацыяльна-гуманітарных даследаваннях, якія адрозніваюцца міждысцыплінарнасцю: злучаюць псіхалогію, сацыялогію, філасофскія метады. Ва ўніверсітэце ёсць Цэнтр сацыялагічных і палітычных даследаванняў пад кіраўніцтвам Д. Г. Ротмана, ёсць на нашым факультэце СНДЛ «Соцыум», кафедры сацыялогіі, псіхалогіі, сацыяльнай камунікацыі, якія маюць вялікі досвед даследаванняў. І летась, выконваючы даследаванні на замову, мы прыйшлі да высновы, што трэба аб'ядноўваць магчымасці падраздзяленняў. Кластар дазволіць каардынаваць працу, размяркоўваць замовы, якія будуць паступаць, выкарыстоўваць больш цэнтралізавана магчымасці нашых студэнтаў, прасоўваць вынікі даследаванняў не толькі ў навуковым асяроддзі, але і на рынку.

– **З калегамі з якіх краін вы найбольш цесна супрацоўнічаеце?**

– У канцы верасня, напрыклад, на факультэце праходзіла міжнародная навуковая канферэнцыя

«Філасофія і сацыяльныя навукі ў сучасным свеце», сярод удзельнікаў якой былі прадстаўнікі адзінаццаці краін. Доклады прадставілі навукоўцы з Расіі, Украіны, Эстоніі, Літвы, Польшчы, Ізраіля, ЗША. Мы рэалізуем сумесныя праекты з нашымі калегамі з Расіі, Украіны, Еўрапейскага саюза. Аднак асабліва радуе, што даследчыкі з іншых краін паступаюць да нас у аспірантуру і дактарантуру. Літаральна надоечы мы разглядалі дзве заяўкі ў аспірантуру ад грамадзян Турцыі і Кітая.

– **Наколькі запатрабаваны ваши выпускнікі на рынку працы?**

– Магу гаварыць пра тыя некалькі гадоў, што з'яўляюся дэканам факультэта: у нас няма ніякіх праблем з размеркаваннем маладых спецыялістаў. Іншая справа, што ў грамадстве захоўваецца нейкае стэрэатыпнае ўяўленне, напрыклад, пра філосафаў. Многія лічаць, што гэта нейкі мысляр тыпу Дзягігена, што разважае пра жыццё і жыве ў бочцы. Гэта не так. Сучасны філосаф – гэта і навуковец, і ўнікальны спецыяліст, які ўмее працаваць з вялікімі дадзенымі. Прыкладу прыклад, які мне расправёў адзін банкір. Ён узяў на працу філосафа і не можа нарадавацца: супрацоўнік здольны прааналізаваць за два дні больш за 2000 старонак тэксту і падаць кароткую справаздачу. Філосаф умее працаваць з вялікім аб'ёмам інфармацыі, падыходзіць да яго крытычна – гэта запатрабаваныя практычныя кампетэнцыі. Наогул, сярод нашых вы-

Лавека

пускнікоў міністры, кіраўнікі буйных дзяржаўных арганізацый. Яны працуюць у сродках масавай інфармацыі, рэкламных і кадравых агенцтвах, у вышэйшых навучальных установах нашай краіны, напрыклад, у Акадэміі МУС кіраўнікі профільных гуманітарных кафедраў – нашы выпускнікі. Шмат хто ідзе ў бізнес, адкрывае сваю справу ў сферы псіхалагічных паслуг, інтэртэйменту.

– **Сёлета на факультэце адзначаўся даволі высокі прахадны бал. Якімі вы хочаце бачыць абітурыентаў?**

– Мы б, вядома, хацелі бачыць сярод абітурыентаў больш пераможцаў алімпіад, дзяцей з высокімі баламі, якія матываваны на вучобу ў вядучай ВНУ краіны, і мы вядзем актыўную прафарыентацыйную работу. Працуюць школа маладога філосафа «Пайдэя», школа юнага сацыёлага, якую кафедра сацыялогіі праводзіць сумесна з Мінскім гарадскім палацам дзяцей і моладзі. Я б да прафарыентацыйнай работы аднёс і тое, што ўпершыню ў такім магутным складзе наш калектыў выкладчыкаў прадстаўлены ў распрацоўцы падручнікаў па грамадазнаўстве. Мы закладваем у навучальную праграму школьнікаў тыя веды, якія хочам бачыць у будучых абітурыентаў.

– **Якім вы бачыце факультэт у найбліжэйшай перспектыве?**

– Што да структуры факультэта, колькасці кафедраў і спецыяльнасцяў, то, мне здаецца, ужо дасягнуты пэўны оптымум. Цяпер стаіць

задача стварыць на базе факультэта цэнтр сацыяльна-псіхалагічнай падтрымкі і рэабіліталогіі. Вядома, хацелася б актывізаваць навукова-даследчую дзейнасць. Але галоўнае – гэта дынаміка. У сучасным свеце нават для таго, каб стаяць на месцы, трэба бегчы вельмі хутка. Мы дасягнем жаданых вынікаў толькі тады, калі будзем не паспяваць за часам, а вызначаць яго. Мы ўнікальны факультэт, з першага позірку поліфанічны, але ў той жа час сімфанічны, таму што мы працуем разам, у тым ліку і ў рамках даследаванняў. Але як зрабіць так, каб гэта сімфонія дала прарыўны вынік? На гэта пытанне давядзецца адказаць у наступнае дзесяцігоддзе развіцця факультэта.

Валерыя БАНДАРЧЫК

Даведка

Факультэт філасофіі і сацыяльных навук створаны ў 1989 г. як філасофска-эканамічны факультэт. Першым яго дэканам стаў А. М. Елсукоў. У сакавіку 1999 г. ФЭФ ператвораны ў два факультэты: эканамічны, а таксама філасофіі і сацыяльных навук. Сёння ў структуры ФФСН сем кафедраў, якія вядуць падрыхтоўку па пяці спецыяльнасцях. Сярод 127 супрацоўнікаў ФФСН 2 члены-карэспандэнты НАН Беларусі, 11 дактароў і 66 кандыдатаў навук. Навучаецца каля 1500 студэнтаў.

Філасофія і сацыяльныя навукі ў сучасным свеце

Да 30-годдзя факультэта філасофіі і сацыяльных навук была прымеркавана міжнародная навуковая канферэнцыя «Філасофія і сацыяльныя навукі ў сучасным свеце», якая сабрала навукоўцаў вядучых ВНУ Беларусі, Ізраіля, Украіны, Эстоніі і іншых краін.

На адкрыцці канферэнцыі дэкан факультэта **Вадзім Гігін** распавёў пра гісторыю ФФСН. З 30-годдзем павіншаваў **Агамалі Мамедаў**, доктар сацыялагічных навук з Маскоўскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя М. В. Ламаносава, назваўшы факультэт першапраходцам і лідарам адукацыі на постсавецкай прасторы. Адзначыў ён і высокі ўзровень прафесіяналізму выкладчыкаў, якія на працягу дзесяцігоддзяў працы ўвесь час удасканальваюцца і паляпшаюць навучальны працэс. Асабліваю ўвагу Агамалі Куламавіч звярнуў на якаснае развіццё навуковай перыёдыкі факультэта, напрыклад, часопіс «Сацыялогія», па яго меркаванні, з'яўляецца ўзорным і актуальна адлюстроўвае навуковую думку. У МДУ папулярныя падручнікі і манаграфіі, аўтарамі якіх з'яўляюцца выкладчыкі факультэта філасофіі і са-

цыяльных навук. «Факультэт валодае велізарным навуковым патэнцыялам і карыстаецца павагай калегаў не толькі ў навуковай супольнасці Беларусі, але і за яе межамі, асабліва ў МДУ. Вашы студэнты, магістранты, аспіранты і выкладчыкі выйграюць у нас алімпіяды і паспяхова праходзяць стажыроўку», – падагульніў ён.

Падчас працы сямі секцый замежныя навукоўцы, выкладчыкі БДУ і іншых беларускіх ВНУ дзяліліся сваім досведам і напрацоўкамі. Прафесар **Igor Фурманаў** распавёў пра сквапнасць як псіхалагічную катэгорыю, а доктар медыцынскіх навук і прафесар **Уладзімір Дамарацкі** падзяліўся сваім досведам прымянення гіпнаанестэзіі. Майстар-класы правялі спецыялісты з Ізраіля і Украіны.

На пашыраным пасяджэнні савета факультэта, выкладчыкі і супрацоўнікі былі ўзнагароджаны ганаровымі граматамі і падзякамі БДУ, Міністэрства адукацыі, Міністэрства інфармацыі, адміністрацыі Маскоўскага раёна, Цэнтральнага камітэта прафесійнага саюза работнікаў адукацыі і навукі, «Белай Русі» і БРСМ.

Надзея МАРХЕЛЬ

Кафедра сацыялогіі – 30 гадоў у адным прафесійным звязку

Канец 1980-х гадоў, час крызісны, амаль рэвалюцыйны. Велізарная краіна, якая доўга спала, раптам пачала рухацца, нібы вулкан, што прачнуўся. У гэты неспакойны час прымаецца рашэнне пра адкрыццё факультэтаў і аддзяленняў сацыялогіі ў дванаццаці вядучых універсітэтах Саюза. У БДУ адкрылі аддзяленне і, натуральна, кафедру сацыялогіі. Сёння гэтаму рашэнню – 30 гадоў!

Трэба прызнаць, што ў Мінску былі гатовыя да такога павароту падзей. За плячыма ў БДУ – вялікая перагiсторыя развіцця гэтай навукі, наяўнасць прафесійных кадраў і, галоўнае, высокая запатрабаванасць яе вынікаў. ПНДЛСД БДУ на чале з прызнаным лідарам прафесарам **Г. П. Давідзюком**, была вядомай кузняй сацыялагічных кадраў. З яе падраздзяленняў выйшлі вядомыя ў краіне прафесійныя сацыёлагі: **А. П. Лімарэнка, І. Я. Пісарэнка, Д. Г. Ротман, Л. Р. Цітарэнка, С. Н. Бурава**, якія і сталі ядром новага калектыву. Сфарміраваў кафедру і вызначыў асноўныя кірункі яе развіцця першы загадчык – прафесар **Альберт Мікалаевіч Елсукоў** (1989–2003), яго эстафету падхапіў прафесар **Давід Генрыхавіч Ротман** (2003–2005).

За мінулае трыццацігоддзе шмат вады сцякло... Падрыхтаваны неабходныя стандарты, навучальныя праграмы і праведзены падбор выкладчыкаў, створана навучальная літаратура новага пакалення, адкрыты аспірантура і дактарантура, актыўна працуе савет па абароне дысертацый. І, нарэшце, самае галоўнае – ажыццёўлены першы набор студэнтаў. Усёй, сапраўды тытанічнай, працы выкладчыкаў цяжка нават сабе ўявіць. Вытрымалі, зрабілі, перамаглі. Так быў запушчаны гэты махавік, які ўжо трыццаць гадоў працуе без збояў...

І сёння кафедра сацыялогіі ў ліку найлепшых:

– валодае высокім навуковым патэнцыялам, забяспечваецца пераемнасцю, дзе працуюць вядучыя спецыялісты розных пакаленняў. Сярод іх ўзрост супрацоўнікаў кафедры крыху за сорак... Сярод іх дактары сацыялагічных навук: **Л. Р. Цітарэнка, А. У. Рубанаў, Я. А. Кечына, А. Я. Кучко, А. В. Кабяк, А. М. Данілаў**;

– усе супрацоўнікі кафедры ўдзельнічаюць у навукова-даследчай працы, дзе ажыццяўляецца 7 буйных навуковых праектаў па лініі БРФФД, Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь (**А. М. Данілаў, А. У. Рубанаў, Л. Р. Цітарэнка, А. В. Кабяк, Ж. М. Грышчанка, Л. У. Філінская**), па праграме ЕС «Гарызонт 2020» (**Л. Р. Цітарэнка**), у даследчых праектах UNICEF (**С. Н. Бурава, Я. А. Кечына, А. Я. Кучко**);

– развіваюцца міжнародныя адукацыйныя і навуковыя сувязі. Складзены дамовы пра супрацоўніцтва з Інстытутам сацыялогіі РАН, сацыялагічным факультэтам МДУ імя М. В. Ламаносава, Санкт-Пецярбургскім універсітэтам, Санкт-Пецярбургскім

гуманітарным універсітэтам прафсаюзаў і інш., выкладчыкі стажыруюцца ў вядучых сусветных сацыялагічных цэнтрах, для чытання лекцый студэнтам аддзялення запрашаюцца вядомыя навукоўцы;

– фарміруе новае пакаленне навуковай інтэлігенцыі, сучаснай генерацыі прафесійных навукоўцаў-сацыёлагаў. За гэты перыяд выпушчана больш за 1,5 тыс. высокакваліфікаваных спецыялістаў. Нашы выпускнікі запатрабаваны і паспяхова канкуруюць на рынку працы як у Беларусі, так і ў бліжэйшым далёкім замежжы;

– кафедра аб'ядноўвае вакол сябе найлепшыя сацыялагічныя сілы краіны, можа адказаць на новыя выклікі часу. На базе кафедры з 2000 г. працуе Беларускае грамадскае аб'яднанне «Сацыялагічнае грамадства»;

– рэгулярна выдаюцца манаграфіі, навучальная літаратура, слоўнікі, хрэстаматы, энцыклапедыі, якія адпавядаюць сучаснаму ўзроўню сацыялагічнай навукі. Сіламі кафедры выдаецца вядучы ў краіне «Часопіс БДУ. Сацыялогія», які карыстаецца высокім аўтарытэтам і попытам на медыярэнку;

– штогод на конкурснай аснове фарміруецца аспірантура па спецыяльнасцях: 22.00.01 – тэорыя, метадалогія і гісторыя сацыялогіі і 22.00.08 – сацыялогія кіравання, 2/3 выпускнікоў аспірантуры абараняюцца датэрмінова ці ў тэрмін.

Мы ўсе на кафедры розныя. Кафедра – жывы арганізм. І, калі даводзіцца расставалася, мы далей застаёмся разам, у адным прафесійным звязку, падтрымліваем сяброўскія адносіны. Нашы выпускнікі, якія спазналі непаўторную творчую атмасферу ўніверсітэцкага жыцця, назаўжды засталіся яе прыхільнікамі. Гэта наш прафесійны твар, увасабленне айчынай універсітэцкай сацыялогіі, лідары нашай навукі ўжо заўтрашняга дня.

Сацыялогія – публічная навука. Такая прафесія, як сацыёлаг, адкрывае перад маладымі людзьмі шырокую дарогу да прызнання. Хіба гэта не цікава: вывучаць сацыяльныя працэсы, як узаемадзеянне паміж сабой розныя сацыяльныя групы, адбываюцца ў грамадстве змены? Бачыць, як на тваіх вачах у літаральным сэнсе гэтага слова змяняецца свет, ператвараць яго, асвойваюць новыя тэхналогіі, будаваць ІТ-грамадства, уключацца ў кіберпрасторы, адчуваць сабе ўпэўнена ў лічбавай эканоміцы, выкарыстоўваць сацыяльныя сеткі для пазнання новага, атрымання сучасных ведаў, адукацыі.

Сацыялагічная навука і адукацыя ў Беларусі выходзіць на новы ўзровень, якія адпавядае сучасным выклікам часу. Як важна не проста нарошчваць колькасныя паказчыкі, але і ісці ў нагу з часам, шукаць рашэнні сучасных праблем, дапамагаць грамадству ўстойліва функцыянаваць, развівацца без канфліктаў і ўзрушэнняў. Кафедра сацыялогіі вытрымлівае канкурэнцыю часу і ўжо 30 гадоў упэўнена вядзе за сабой беларускую сацыялагічную супольнасць.

Прафесар Аляксандр ДАНИЛАЎ

Жыве фальклор малой радзімы

Трыццаць гадоў уваходзіць ва ўніверсітэцкую аўдыторыю доктар філалагічных навук прафесар кафедры гісторыі беларускай літаратуры **Ірына КАЗАКОВА**. Яна ўзначальвае «Саюз жанчын БДУ», з'яўляецца намеснікам старшыні пярвічнай арганізацыі «Белая Русь». Мы пагаварылі з ёй пра значныя праекты, пра сувязь з малой радзімай, пра далучэнне студэнтаў да скарбаў беларускай традыцыйнай культуры.

Малая радзіма – самая ўсходняя кропка краіны

Ірына Валер'еўна нарадзілася ў Мінску, але сваёй малой радзімай лічыць месца, адкуль родам бабуля і дзядуля, матуля і тата. «Гэта Хоцімскі раён Магілёўскай вобласці, – кажа яна. – Адсюль ідуць карані нашай сям'і. Хоцімшчына ўвогуле вельмі каларытны рэгіён. Гэта памежжа Беларусі і Расіі. Самая ўсходняя кропка краіны. Ведаеце, самыя цікавыя навуковыя адкрыцці робяцца на стыку навук. Так і самыя незвычайныя культурныя элементы ствараюцца на памежжы этнасаў».

Ірына Валер'еўна ўзгадвае, як у дзяцінстве летнія вакацыі праводзіла ў вёсцы. Тады абсалютна гарадская дзяўчынка ўпершыню сутыкнулася з народнай культурай, побытам. Распавядае, што там яе прывучалі да сялянскай працы: пасвілі кароў, зграбалі сена, сушылі грыбы, збіралі ягады...

«Вёска, дзе нарадзілася мама, пасля вайны называлася Канаўка, а да вайны – Грыбанаўка. Таму што там сапраўды было вельмі шмат грыбоў. Памятаю, як ідзеў раніцай, вакол ельнік, высокая трава, якую называюць свінух, раса. Вось пачынаецца паляна – яна ўся ў карычневых капялюшыках. Столькі было баравікоў. У нашай вёсцы бралі толькі баравікі. 300 грыбоў за раз – гэта быў няўдалы паход у лес», – дадае выкладчыца.

Малая радзіма натхніла маладую дзяўчыну даследаваць народныя традыцыі. Глыбокае вывучэнне культурнай спадчыны беларускага народа стала своеасаблівым навуковым крэда Ірыны Валер'еўны.

«Хараства народнай культуры, таямніцы народнай медыцыны, традыцыйны побыт, нацыянальная кухня; здаровы, аптымістычны, гуманістычны, экалагічны погляд на свет, народны гумар, кароўнае ўздзеянне народнага спева на чалавека – мне перадавалі гэтыя веды менавіта там, на малой радзіме. А яны колькі разоў ратавалі ў жыцці, бо, як у многіх, у мяне былі таксама складаныя і сумныя моманты. Чэрпаю сілу і энергію ў стыхіі народнай культуры. Яна выхавала аптымізм, павагу да чалавека, пшчотнае стаўленне да жывёл, захапленне прыгажосцю роднай прыроды», – працягвае прафесар.

Калі Ірына Казакова вучылася на фінфаку БДУ, то курсавыя і дыпломная працы былі звязаны з малой радзімай. Яна абараніла кандыдацкую дысертацыю на тэму «Этнічная свядомасць і этнапсіхалогія беларусаў (на матэрыяле сямейных абрадаў і абрадавай паэзіі Магілёўшчыны)». Пасля – доктарскую дысертацыю «Міфалага-фальклорная спецыфіка беларускай традыцыйнай культуры».

«Мне хацелася паказаць, што ўсходняя Беларусь, памежжа Беларусі і Расіі – гэта рэгіён, багаты

Ірына Казакова са сваёй кнігай пра Хоцімшчыну. У дзяцінстве яна там праводзіла кожнае лета (на малым фота ёй 3 гады)

на вусна-паэтычную творчасць, старажытныя рытуалы, абрады, звычаі. Добразычлівасць, гасціннасць, адкрытасць, шчырасць – найлепшыя рысы нацыянальнага менталітэту захаваліся ў людзях рэгіёна. Вельмі ўсцешана тым, што з цягам часу мае дзіцячыя ўражанні пра гэты край і людзей абсалютна не змяніліся. Шкада, што ідзе час, тая вёска, з якой родам была матуля, ужо знікла з мапы Беларусі. Але хочацца, каб пра гэты рэгіён людзі ведалі як мага больш», – звяртае яна ўвагу.

У знак пашаны да малой радзімы, каб захаваць і перадаць веды, Ірына Казакова напісала кнігу «Фальклорная спадчына Магілёўшчыны. Хоцімскі раён». На старонках можна прачытаць пра гісторыю краю, народныя творы, абрадавыя і пазаабрадавыя песні, прыпеўкі, легенды і паданні пра рэчкі, азёры, вёскі, іх паходжанне. Матэрыял шукала сама, таксама карысталася тым, што раней сабралі фалькларысты, а яшчэ дапамагаў аддзел культуры Хоцімскага райвыканкама. «Лічу, што гэта справа была маім маральным абавязкам, – дзеліцца этнакультуралаг. – Таму што гэта любоў з дзяцінства, сапраўды мая малая радзіма. Пра Хоцімшчыну раней не было манаграфій. Мая стала першай. Хацелася, каб студэнты, калегі, увогуле беларусы, звярталі больш увагі на гэты рэгіён, карысталіся багаццем культуры. І каб пра наш край ведалі за мяжой».

Кніга выходзіла двойчы: спачатку на беларускай мове (2008 г.) а потым на беларускай і англійскай мовах (2012 г.). Выданне выкарыстоўваецца пры вывучэнні курсаў «Фалькларыстыка», «Беларускі фальклор», «Гісторыя культуры Беларусі», а таксама яно запатрабавана турыстычнымі кампаніямі.

35 гадоў у БДУ

А менавіта: 5 гадоў вучобы на фінфаку і 30 гадоў выкладчыкай і грамадскай дзейнасці. Яна пераканана, што БДУ – гэта не проста месца працы, а яе лёс, другая сям'я, родныя людзі. Першага верасня 1989 года Ірына Казакова прачытала сваю першую лекцыю курса «Беларусазнаўства» на механіка-матэматычным факультэце перад вялікай аўдыторыяй студэнтаў. Яна ўзгадвае:

«Калі я скончыла філалагічны факультэт, стваралася новая кафедра па ініцыятыве У. А. Навумовіча. Ён трох самых лепшых студэнтаў з курса (у тым ліку і мяне) запрасіў працаваць на кафедры, якую ўзначаліў. Я ў чэрвені толькі дыплом атрымала, а ўжо ў верасні вяла заняткі. Ён быў неабыхавым да маладых выкладчыкаў. Нават калі я чытала сваю першую лекцыю, ён чакаў пад дзвярыма, хваляваўся. Калі я выйшла з аўдыторыі, міма праходзілі два нашы выбітныя прафесары дактары філалагічных навук, цяпер светлай памяці, – Л. М. Шакун і Л. І. Бурак. Ведалі мяне як студэнтку-выдатніцу і таксама павіншавалі. І тады Уладзімір Аляксандравіч сказаў: „Ну, Ірына, раз цябе пасля першай лекцыі павіншавалі два прафесары, то быць табе доктарам навук“. Так і здарылася, мабыць, было наканавана лёсам».

Пра сваю выкладчыцкую справу яна з ўпэўненасцю кажа: «Я вельмі люблю сваю працу, атрымліваю ад яе асалоду. Я не ўяўляю сябе нікім, акрамя як выкладчыкам вышэйшай школы. Праца наша адказная і высокародная. Мы павінны вучыць і выхоўваць студэнтаў кожным словам, жэстам, учынкам, асабістым прыкладам. Наша праца не дае старэць, не дазваляе спыняцца. Трэба ўвесь час удасканальвацца, быць на востры падзеі і новых тэндэнцый. Для мяне гэта не пустыя словы і не пафас: я заўсёды адчуваю адказнасць, бо мы, выкладчыкі вышэйшай школы, выхоўваем будучую інтэлігенцыю нацыі».

Кабінет-музей – месца, дзе жыве народная культура

І. В. Казакова заснавала на філалагічным факультэце БДУ вучэбны фальклорна-этнаграфічны кабінет-музей, у якім сабраны шматлікія скарбы народнай культуры і які адыгрывае значную ролю ў падрыхтоўцы студэнтаў. Пра гэты музей прафесар гаворыць так:

«Калісьці вадзіла студэнтаў у Музей беларускай старажытнай культуры ў Акадэміі навук. Нам там вельмі спадабалася, зайшла гаворка пра тое, каб падобны зрабіць на фінфаку. Ідэю падтрымаў наш дэкан, прафесар І. С. Роўда. Асноўны фонд музея склалі экспанаты з маёй уласнай калекцыі (са-

бранай на малой радзіме), таксама розныя рэчы прыносілі студэнты, калегі, далучыліся ўсе, хто ведаў пра гэтую добрую справу. У выніку кабінет-музей мы падаравалі ўніверсітэту на 85-годдзе».

Тут прапануюцца 12 тэматычных экскурсій. Сюды трапляюць творы беларускіх майстроў з розных куткоў Беларусі. У адным памяшканні размяшчаюцца вырабы з саломы (сярод іх рэчы майстра *Тамары Журун*, Хоцімскі раён), з ільну, шкла, дрэва. Тут і беларускія лялькі, і пралкі-калаўроты (рэчы аўтэнтычныя). Прызнаны майстар-разьбяр *Казімір Карпенка* перадаў музею 10 унікальных фігурак нэцке, разьбяныя і аўтарскія паналі. У кабінэце знайшлося месца і для бібліятэкі. Тут сабрана шмат навуковай літаратуры, прысвечанай беларускай традыцыйнай культуры. Кнігамі карыстаюцца студэнты пры напісанні рэфератаў, курсавых і дыпломных работ.

«Сэрца краане тое, што ў нас ёсць рэчы, якія прайшлі праз гісторыю сям'і і краіны. На Хоцімшчыне ў вёсцы Трасціно маці адпусціла на Вялікую Айчынную вайну двух сыноў. Яна вышыла ручнік-абярэг (узоры абярэга – дрэва сусветнае як жыццё неўміручае і выявы двух хлопцаў). Чатыры з паловай гады кожную раніцу маці малілася з гэтым ручніком у руках, і яе сыны вярнуліся з вайны. Гэты ручнік-абярэг яна перадала ў наш кабінет-музей. Каб студэнты бачылі і разумелі, што такое вера, любоў і малітва маці», – распавядае этнакультуралаг Ірына Казакова.

Прасочваецца сувязь пакаленняў – выпускніца фінфака, якая зараз працуе ў Барысаве настаўніцай беларускай мовы, дапамагла звязацца з вучылішчам будаўнікоў, якія зрабілі макет печкі для кабінета. Тут можна ўбачыць спалучэнне беларускага арнаменту з французскім карункапльценнем – фрывалітэ. Усе славянскія міфалагемы выкананы ў гэтай тэхніцы з захаваннем спецыфікі беларускага арнаменту. Аўтар работ, *Юлія Цярэнцьева*, у свой час скончыла хімфак БДУ (зараз на пенсіі).

«Музей невялікі, але ў нас праходзіць шмат тэматычных выстаў, майстар-класаў, сустрэч з мастакамі, пісьменнікамі, майстрамі. Прыходзяць на экскурсіі студэнты не толькі з фінфака, наведваюць замежныя госці», – пералічвае Ірына Казакова.

Пры кабінэце-музеі працуе жаноцкі клуб «Ефрасіння», таксама тут сфарміраваўся студэнцкі фальклорна-этнаграфічны гурт «Багач». Багач – гэта назва восеньскага свята, калі селянін з задавальненнем глядзіць на сваю гаспадарку, сабраны ўраджай і дзякуе наваколлю за сваё багацце. Так і мы, сучасныя людзі, багатыя на традыцыі нашай культуры, якія захаваліся ад нашых продкаў.

«Саюз жанчын БДУ» як сям'я

Шмат гадоў І. В. Казакова прысвяціла грамадскай працы. Яна ўзначальвае грамадскую арганізацыю «Саюз жанчын БДУ». Саюз захоўвае найлепшыя традыцыі, якія былі закладзены з першых дзён існавання аб'яднання, а таксама рэалізуе новыя ініцыятывы і праекты. Нядаўна Саюз жанчын БДУ адсвяткаваў 20-годдзе дзейнасці.

Сярод спраў арганізацыі вылучаецца праект «Мы дорым вам цёпліны нашых сэрцаў». Гэта клопат

жанчын-выкладчыкаў пра студэнтаў, якія засталіся без бацькоўскай апекі. І. В. Казакова распавядае:

«Саюз жанчын заклапочаны праблемай дзяцей-сірот. Сэрца разрываецца, лічба якая – амаль 100 студэнтаў! Студэнты – гэта не толькі нашы вучні, гэта таксама і нашы дзеці. Мы нясем за іх адказнасць. Безумоўна, у нас вельмі добра працуюць сацыяльныя педагогі, псіхалагічная служба. І наш саюз робіць гэта таксама са шчырым сэрцам. Вось, напрыклад, Каліда і Вялікдзень – сямейныя святы. А калі ў чалавека няма сям'і, то менавіта ў гэты час ён асабліва адчувае сваю адзіноту, няўтульнасць. Мы імкнемся, як можам, ствырыць утульную атмасферу з хатнімі пірагамі, падарункамі, шчырымі, давернымі размовамі. Самае галоўнае дасягненне – тое, што мы змаглі стаць калі і не як маці, то ў нейкім сэнсе старэйшымі сяброўкамі. Прыходзяць да нас пагаварыць і парайца, выказаць сваё, асабістае, – значыць, вераць у нашу шчырасць».

Таксама вылучаецца доўгатэрміновы праект «Я выбіраю Беларусь!», які акцэнтуюе ўвагу на супрацоўніцтве з замежнымі студэнтамі і выкладчыкамі, якія абралі Беларусь у якасці месца сваёй працы або вучобы. Ірына Валер'еўна лічыць, што наша краіна можа стаць для іх другой радзімай, і тлумачыць: «Нават самыя першыя сустрэчы з замежнымі студэнтамі і выкладчыкамі паказалі, што яны свядома абіралі нашу краіну. Яны спадзяваліся, што ў Беларусі няма небяспекі і агрэсіі, тут добразычлівыя людзі. І пасля на паўторных сустрэчах нашы замежныя сябры пацвярджалі, што не памыліліся. Іх спадзяванні спраўдзіліся. Многія працягваюць кантакты, думаюць увогуле тут заставацца жыць».

Значнай заслугай І. В. Казакавай стала стварэнне электроннага рэцэнзуюмага навукова-асветніцкага часопіса «Сафія», які аб'яднаў вакол сябе навукоўцаў БДУ розных кірункаў. Ірына Валер'еўна з'яўляецца галоўным рэдактарам часопіса, у рэдкалегію ўвайшлі навукоўцы з сямі розных краін. Часопіс размяшчаецца ў Электроннай бібліятэцы БДУ.

Тыя, хто працуе з Ірынай Валер'еўнай, ведаюць яе няўрымслівы характар, яе творчую працу са студэнтамі. Яна зрабіла няма для таго, каб беларуская фальклорная навука набыла метадалагічную выразнасць і навуковую грунтоўнасць. Яна адной з першых у краіне стала развіваць тыпалагічна-супастаўляльнае вывучэнне беларускай і кітайскай традыцыйных культур. Навуковая і грамадская дзейнасць І. В. Казакавай накіравана перш за ўсё на выхаванне новых пакаленняў студэнтаў і пашырэнне прэстыжу БДУ.

Алена ЛЯЎШЭНЯ

Даведка

І. В. Казакова – фалькларыст, міфалаг, этнакультуралаг, аўтар больш чым 200 навуковых і вучэбна-метадычных работ, у тым ліку 7 манаграфій. Таксама яна аўтар вучэбных дапаможнікаў з грыфам Міністэрства адукацыі і ВМА, кніг, зборнікаў навуковых артыкулаў. Ёю распрацавана больш за 12 аўтарскіх курсаў лекцый і спецкурсаў. Яна адзіны доктар філалагічных навук у БДУ па спецыяльнасці «Фалькларыстыка».

Дзмітрый Мікулка

Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт упэўнена рухаецца да мэты стаць «прадпрымальніцкім»: нядаўна запрацаваў стартап-цэнтр, а 1 кастрычніка ўпершыню пачала дзейнасць стартап-школа «СІТА». Распавядаем, як у сценах універсітэта будуць рэалізоўвацца прадпрымальніцкія ініцыятывы студэнтаў і супрацоўнікаў.

BSU Startup Hub: зрабіць універсітэт багацейшым

Канцэпцыя «Універсітэт 3.0»

Многія памылкова мяркуюць, што лічба 3 у назве канцэпцыі – гэта парадкавы нумар у гісторыі развіцця ўніверсітэта. На самай жа справе яна адлюстроўвае колькасць місій, якія выконвае навучальная ўстанова. Так, ва «Універсітэта 1.0» асноўная місія – адукацыя, у 2.0 да яе далучаецца місія правядзення навуковых даследаванняў для прамысловага сектара, а ў 3.0 з’яўляецца важная місія ствараць інавацыі і камерцыялізаваць вынікі навукова-даследчай дзейнасці. У Беларусі пераход да мадэлі «Універсітэт 3.0» адбываецца ў рамках эксперыментальнага праекта, які разлічаны на 2018–2022 гады. Удзельнікі – восем універсітэтаў, сярод якіх і БДУ.

– Калі гаварыць пра ўніверсітэты, якія ўдзельнічаюць у эксперыменце, то назіраецца актыўная праца па развіцці прадпрымальніцкіх кампетэнцый: перанос адукацыйных працэсаў у стартап-школы, практычных заняткаў – у розныя бізнес-інкубатары, – распавядае прарэктар па навукова-метадычнай рабоце РІВШ **Ігар Цітовіч**. – Некаторыя ўніверсітэты пайшлі далей і ўключылі ў падрыхтоўку магістарскіх дысертацый абавязанне распрацаваць бізнес-план адносна вываду канчатковага прадукту або паслугі на рынак. Пры гэтым у некаторых універсітэтах ужо рэалізуецца камандны спосаб выканання, напрыклад, магістарскіх прац тэхналагічнага напрамку, калі прыцягваюцца будучыя магістры не толькі тэхнічных навук, але і эканамічных, юрыдычных.

Наогул, «Універсітэт 3.0» – гэта «прадпрымальніцкі ўніверсітэт», які можа ствараць інавацыйныя кампаніі або распрацоўваць новыя тэхналогіі і прапаноўваць іх вытворчасцям. Напрыклад, Тэль-Авіўскі ўніверсітэт прадаў сваю тэхналогію лячэння сухага вока буйной транснацыянальнай кампаніі.

Ва ўніверсітэце-прадпрымальніку ствараецца асяроддзе, дзе студэнт, выкладчык, малады даследчык, у якіх ёсць ідэя, атрымліваюць усебаковую падтрымку.

У іх ёсць магчымасць ажыццявіць прататыпаванне сваёй распрацоўкі, атрымаць кансультацыю юрыста і бухгалтара, каб выйсці на рынак з гатовым прадуктам.

– Мы накіраваны будаваць «Універсітэт 3.0», таму што ён адна з галоўных прыступак да таго, каб сфарміраваць пул выбітных людзей, якія разбіраюцца ў бізнес-працэсах, гатовых праводзіць навуковыя даследаванні і прасоўваць іх вынікі, ахвотнікаў зарабляць на сваіх ідэях. Мы разумеем, што цяпер важная задача – развіваць інавацыйную інфраструктуру. Ва ўніверсітэце яна можа быць прадстаўлена галіновымі лабараторыямі, стартап-цэнтрамі, бізнес-інкубатарамі і інш.

Стартап-цэнтр БДУ

У 2013 годзе ва ўніверсітэце быў створаны стартап-цэнтр у рамках міжнароднага праекта SUCSID праграмы Еўрапейскага саюза TEMPUS. Аднак праект скончыўся, і з’явілася неабходнасць стварыць цэнтр, які б акумуляваў увесь на-яўны досвед і каардынаваў працу над інавацыйнымі праектамі.

– Абмяркоўваючы, мы прыйшлі да высновы, што трэба ствараць агульнаўніверсітэцкае падраздзяленне, якое аб’яднае ўсе прадпрымальніцкія ініцыятывы па рэалізацыі інавацыйных праектаў, што нараджаюцца на факультэтах, – тлумачыць прарэктар па навуковай рабоце БДУ **Васіль Сафонаў**. – Так, 1 ліпеня ў БДУ быў заснаваны стартап-цэнтр. Універсітэцкае асяроддзе поўнае ініцыятыўных людзей з канкрэтнымі рэальнымі прапановамі, і задача стартап-цэнтра – навучыць іх, прыцягваючы навукоўцаў з факультэтаў, спецыялістаў, які будаваць рэальны бізнес. У якасці прыкладу – біялагічны факультэт, які толькі за мінулы год склаў пяць ліцэнзійных дамоў на перадачу сваёй навукова-тэхнічнай прадукцыі на вытворчасць нашым партнёрам НВЦ «ПраБіяТэх». Трэба разумець, што гэта істотны дадатковы прыбытак: 40 % ад яго атрымлівае распрацоўшчык, а 75 % ад пакінутай сумы – структурнае падраздзяленне.

– Ужо сёлета мы правядзем INNSTART BSU – мерапрыемства, накіраванае на камерцыялізацыю існых ва ўніверсітэце навуковых распрацовак, – адзначае кіраўнік стартап-цэнтра **Дзмітрый Мікулка**. – Цяпер разам з Галоўным упраўленнем навукі мы адбіраем перспектывныя праекты. З кожным з кіраўнікоў гэтых праектаў мы будзем вызначаць: наколькі яны далей хочуць развіваць свой кірунак, ці хочуць яны маштабавацца, зарабіць. Яшчэ адзін напрамак, якім мы будзем займацца, – развіццё моладзевага прадпрымальніцтва. З гэтай мэтай адчыняем стартап-школу «СІТА».

Стартап-школа «СІТА»

Назва школы не выпадковая: шлях да паспяховага бізнесу – сіта, праз якое адсяваюць нежыццяздольныя ідэі і негатовыя да складанасцяў і працы прадпрымальнікаў-пачаткоўцаў.

Усе заняткі стартап-школы БДУ будуць праводзіцца ў партнёрстве з грамадскім аб’яднаннем «Таварыства садзейнічання інавацыйнаму бізнесу» ў рамках праекта «Стварэнне ўстойлівай інфраструктуры для падтрымкі развіцця стартапаў і малога бізнесу ў рэгіёнах Беларусі», які рэалізуецца ТСІБ пры падтрымцы Агенцтва ЗША па міжнародным развіцці:

– Мы бачым два напрамкі працы стартап-школы. Па-першае, даць студэнтам прыкладныя веды ў розных галінах, звязаных з бізнесам, – стварэнне прадукту і яго прататыпа, асновы маркетынгу, прасоўванне ў сацыяльных сетках, пошук інвестыцый. Гэтыя веды будуць карысныя не толькі будучым прадпрымальнікам, але і тым, хто хоча стаць паспяховым спецыялістам у сваёй галіне, – адзначае старшыня савета ТСІБ **Глеб Герасімовіч**. – Па-другое, даць канкрэтныя інструменты па запуску свайго бізнесу. Мы плануем праводзіць дні эксперта, калі ва ўдзельнікаў будзе магчымасць прадставіць свае праекты перад кваліфікаванымі спецыялістамі і атрымаць ад іх зваротную сувязь. Часта працадаўцы скардзяцца,

што выпускнікоў даводзіцца да-вучваць. Дык вось, наша задача – гэта змяніць: даць студэнтам са-мья свежыя і неабходныя веды.

– Калі я запускаю свой бізнес, то сутыкнуўся з вялікай праблемай – недахопам ведаў: як правільна планавать стратэгію развіцця праекта, пралічваць рэнтабельнасць, не было нават ведаў заканадаўства і разумення, якія законы што рэгулююць, – дзеліцца сваім досведам дырэктар «Крамы БДУ» **Ілья Лемец**. – Я набіў шмат гузоў. Хтосьці, напэўна, скажа, што і добра, самастойна набыў неабходны досвед. Насамрэч, гэты досвед каштаваў мне нерваў, сіл, фінансавых страт. Гэта не ёсць неабходнасць для таго, каб праект быў рэалізаваны. На мой погляд, стартап-школа зможа падрыхтаваць студэнтаў, даць неабходныя веды, каб яны выразна разумелі, што трэба для рэалізацыі праекта і колькі гэта будзе каштаваць.

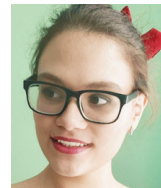
На працягу двух тыдняў «СІТА» прымала заяўкі ад амбіцыйных і ініцыятыўных хлопцаў і дзяўчат. Адбор быў жорсткі: як адзначае кіраўнік стартап-цэнтра Дзмітрый Мікулка, першае, на што звярталі, – досвед рэалізацыі якіх-небудзь праектаў, удзел у студэнцкім самакіраванні. Шукалі людзей, якія не толькі ўмеюць генераваць ідэі, але і ведаюць, што такое каманда, пастаянная праца і складанасці.

– Ніводнае прадпрымальніцтва не рэалізуецца, калі не навучыцца падаць і памыляцца. Мы накіраваны не навучыць, а выпусціць прадпрымальнікаў. Поспех нашай школы – гэта паспяховыя бізнесы, якія будуць працаваць праз два гады.

Школа для будучых прадпрымальнікаў стартавала 1 кастрычніка. З 28 кандыдатаў адабралі 14, якія хочуць стварыць уласны бізнес. Падчас заняткаў ім трэба будзе асвоіць метапакладанне ў бізнесе, распрацаваць бізнес-план, набыць Softskills (кіраўнічыя здольнасці, сацыяльныя навыкі, асобныя якасці) і Hardskills (продажы і маркетынг, праектны менеджмент, бухгалтарскі ўлік, фінансавы і юрыдычны планы). Бізнесмены пачаткоўцы даведаюцца пра тое, як вырашаць адміністрацыйныя

праблемы, выпрацоўваць стратэгію, весці перамовы з партнёрамі, фундатарамі і крэдытнымі арганізацыямі. І ўсё дзеля выніку – дзеючага бізнесу.

Лізавета Бандарчык, студэнтка хімічнага факультэта, 2 курс

– Мая бізнес-ідэя – зрабіць камерцыйным праект «Віртуозы навукі БДУ», які існуе на базе хімічнага факультэта. Цяпер мы выступаем з

рознымі відовішчымі вопытамі ў школах, на фэстах, канцэртах і іншых мерапрыемствах. У планах – пашырыць дзейнасць, праводзіць навукова-папулярныя лекцыі не толькі па хіміі, але і іншых прыродазнаўчых навук. Развіццю праекта перашкаджае адсутнасць фінансавання. Я ў першую чаргу хімік, а не прадпрымальнік, і са стварэннем бізнесу не сутыкалася. У стартап-школе хачу атрымаць неабходныя веды.

Дыяна Кавалёва, магістрантка эканамічнага факультэта

– Мая ідэя – клінінгавыя паслугі ва ўніверсітэце. Бізнес-ідэя з’яўляецца там, дзе ёсць праблема, так зда-рылася і ў мяне. Я 4 гады жыла ў

студэнцкім інтэрнаце, і самым праблемным пытаннем было высяенне, таму што даводзілася ідэальна прыбіраць блок. А гэта адымала шмат часу, сіл і энергіі. Было запатрабаванне ў клінінгу, але не было прапановы. Навучанне ў стартап-школе мне неабходнае для таго, каб заручыцца падтрымкай кампетэнтных асоб. Прайсці ўвесь цыкл стварэння бізнесу з ментарам і дасведчанымі каментарыямі. А яшчэ стартап-школа створыць спрыяльнае асяроддзе для развіцця бізнесу, бо там збяруцца зацікаўленыя амбіцыйныя людзі, гледзячы на якіх, будзе больш матывацыі займацца сваёй справай і не здавацца.

Валерыя БАНДАРЧЫК

Жанна Цабкала са студэнткай у зоне рэкрэацыі бібліятэкі

Такі куточак можна ўбачыць у кабінце

Прылегчы і памаляваць: што прапануюць зоны рэкрэацыі на хімфаку?

Пакуль універсітэт толькі распрацоўвае праект пра зону адпачынку на кожным факультэце, хімічны факультэт ужо паклапаціўся пра сваіх студэнтаў. Пад кіраўніцтвам старшага выкладчыка Жанны Цабкала, намесніка дэкана па вучэбнай і выхаваўчай рабоце, некалькі такіх месцаў з'явілася ў бібліятэцы, калідорах і кабінетах факультэта.

Жанна Анатольеўна аплэкуецца праектамі «Віртуозы навукі БДУ» і «Экастыль БДУ». Пад няпростай назвай «зона псіхалагічнай разгрузкі» хаваюцца прыемныя сэрцы рэчы. Вось ужо другі год на хімічным факультэце ў перапынку паміж заняткамі можна камфортна прысесці, прылегчы, папіць гарбаты,

памаляваць, пачытаць і пагаварыць. Да **Жанны Цабкала** ў кабінет, дзе знаходзіцца адна з такіх зон, можна заходзіць свабодна: «Студэнты на капусніках і днях хіміка жартуюць, што да мяне прыходзяць толькі гарбаты папіць, але працы, вядома, шмат», – смяецца яна. І праўда, пакуль мы размаўляем, зялёны кабінет безупынна прымае новых гасцей: гэта і студэнты, і метадысты, і выкладчыкі.

Для кожнага тут знойдзецца нешта заспакаляльнае. Калегі або студэнты заходзяць у розных эмацыйных станах, часам нават устрыможаныя, і раптам бачаць кветкі, акварыум з рыбкамі – і настрой паляпшаецца. Дарэчы, такіх расслабляльных дэталей шмат: гэта яркія карціны, шмат кветак і сервіз са снегірамі. Падобная зона ёсць і ў дэканате: вялікія фоташпалеры з прыродай зніжаюць градус напружання ў «лёсавызначальным» для студэнта месцы. «Дэканат на многіх факультэтах успрымаюць як месца вельмі строгае, афіцыйнае, дзе пішуць заявы і тлумачальныя. А мы выра-

шылі, што студэнт тут павінен адчуваць сябе камфортна», – кажа метадыст **Наталля Шаўчук**, якая акрамя хімічнай і педагагічнай адукацыі мае яшчэ і псіхалагічную. Тут у яе свой куток, дзе і малюнкi, і дэкаратыўныя зялёныя каменчыкі.

Па серадах у кабінце актыву студэнцкіх арганізацый праводзяцца гадзіны псіхалагічнага кансультавання супрацоўнікам Псіхалагічнай службы БДУ **Андрэем Пацам**. Іншагароднім студэнтам прасцей звярнуцца да псіхолага, кабінет якога знаходзіцца ў інтэрнаце, а мінчанам складаней. Таму сустрэчы з псіхолагам арганізаваны на факультэце. Яны могуць быць і тэматычнымі, і па запыце.

Кабінет 209а заўсёды поўны студэнтаў, якія абмяркоўваюць штодзённым пытанні самакіравання і рэалізацыі праектаў, арыентаваных на самыя розныя сферы студэнцкай жыццядзейнасці: валанцёрства, адукацыю, самарэалізацыю і інш. Часта тут збіраюцца кіраўнікі ўсіх студэнцкіх арганізацый і аб'яднаннў хімічнага факультэта. Як кажа Жанна Анатоль-

еўна: «Савет лідараў – гэта мае паплекнікі, сябры, калегі, з якімі мы шмат часу праводзім разам. Шмат супрацоўнічаем. Яны – мой гонар!»

Адзін з найбольш значных праектаў, што цяпер рэалізуюцца хімікамі, – «Экастыль БДУ». Ён збірае студэнтаў, якія цікавяцца экалагічным ладам жыцця, прыцыпам zero waste і тэхналогіяй рацыянальнага спажывання ў рамках канцэпцыі ўстойлівага развіцця.

У бібліятэцы хімічнага факультэта, дзякуючы намаганням актывістаў, з'явілася зона псіхалагічнай разгрузкі – гэта стол з салатавым абрусам, вазай з такога ж колеру галёй і кошыкам з прыладамі для малявання. Неабходнасць такога кутка патлумачыла студэнтка хімічнага факультэта **Аляксандра Пятроўская**, удзельніца праекта: «Мы на факультэце бываем з васьмі раніцы да васьмі вечара. Спачатку пары, потым лабараторныя, у перапынках мы хочам пераклучыцца і расслабіцца». Напрыклад, можна перабіраць у руцэ гальку з водарам піхты – прыйдзе матурная

перазагрузка, хутчэй знойдзецца рашэнне пытання, палепшыцца ўвага. Ёсць і іншы варыянт – расфарбаваць зэнтанглы – спецыяльныя размалёўкі з мноствам дэталей, або прайсці псіхалагічны тэст, каб лепш пазнаць сябе. Зялёны колер не выпадковы, ён расслабляе і павышае канцэнтрацыю ўвагі, дазваляе погляду і ўспрымання «адпачыць». «Калі я даследавала ўздзеянне колеру на чалавека, нават знайшла, што ва ўсходняй філасофіі лічыцца, што зялёны дапамагае «адкрыцца» сардэчнай чакры, адчуць сілы і любоў да людзей навокал», – дзеліцца Аляксандра.

Найбліжэйшы праект «Экастыль» – II Міжнародны студэнцкі экалагічны кангрэс, арганізаваны пры падтрымцы хімічнага кластера БДУ, у які ўваходзіць хімічны факультэт, НДІ ФХП, «Унітэхпрам», «Унікашмет». У межах кангрэса 21 лістапада пройдзе конкурс экадэй і студэнцкая экалагічная канферэнцыя. Да сустрэчы на хімфаку!

Надзея МАРХЕЛЬ

У бібліятэцы вас чакае творчы закуток

«Экастыль БДУ» сочыць за зонамі адпачынку

Студэнты размалёўваюць піяніна

